

Gozdarstvo v času in prostoru

Petdeset let univerzitetnega študija gozdarstva

Iztok WINKLER*

Letošnje leto zaznamuje tudi 50 let univerzitetnega študija gozdarstva. Ta že ves čas poteka na ljubljanski univerzi, na oddelku za gozdarstvo na fakulteti, ki povezuje različne biotehniške discipline in se od leta 1961 tudi formalno imenuje Biotehniška fakulteta. Nemogoče je v kratkem sestavku označiti vsa dogajanja na oddelku za gozdarstvo, ki kažejo na bogato pedagoško, raziskovalno in pospeševalno delo. Zato se na kratko ozrimo samo na osrednjo dejavnost, tj. na univerzitetni študijski proces.

Od prvih zamisli do prve generacije študentov gozdarstva

Prvi slovenski gozdarji z univerzitetno izobrazbo so se šolali na gozdarskih fakultetah na Dunaju in v Pragi, kasneje pa zlasti v Zagrebu in Beogradu. Zamisli, da bi tudi v Sloveniji ustanovili gozdarsko fakulteto, v taktirni kraljevini Jugoslaviji še ni bilo mogoče uresničiti. Boriti se je bilo treba celo za obstoj nižje gozdarske šole v Mariboru. Pa vendar se je gozdarska miselnost med Slovenci med obema vojnama znatno okrepila. To je bilo posledica naraščajočega pomena gozdov in lesa v vsakodnevnem življenju pa tudi gozdarskega prosvetnega dela. Nekateri posamezniki so vizionarsko videli čas, ko bo v Sloveniji mogoče imeti tudi gozdarsko fakulteto. Ljubljanski odvetnik in znan planinski delavec, dr. Josip Oblak, je npr. že leta 1926 v oporoki zapustil svoj gozd v Brezovici pri Ljubljani bodoči gozdarski fakulteti.

Leta 1947 je bila ustanovljena agronomska fakulteta, istega leta pa tudi Gozdarski inštitut Slovenije. Na univerzitetni študij gozdarstva pa smo morali počakati še dve leti. Minister za gozdarstvo in lesno industrijo je leta 1948 imenoval dva matičarja - prof. Franja Sevnika in prof. Stanka Sotoška - z nalogo, da organizirata delo bodočega gozdarskega oddelka skupne agronomske in gozdarske fakultete. V študijskem letu 1949/50 se je na univerzitetni študij gozdarstva vpisala prva generacija študentov.

Glavni mejniki v razvoju študija gozdarstva:

1949	začetek študija
1960	stopenjski študij
1962	lesna usmeritev
1966	začetek magistrskega študija
1968	samostojni študij lesarstva v okviru gozdarskega oddelka
1976	popolna ločitev gozdarskega in lesarskega študija
1976	temeljita prenova študijskega programa
1978	začetek višješolskega študija gozdarstva ob delu
1985	nov študijski program, višješolski študij kot redni študij
1992	prenova višješolskega in visokošolskega programa
1994	postopno ukinjanje višješolskega študija in začetek visokošolskega strokovnega študija

Prvi študijski programi so bili sestavljeni predvsem na podlagi izkušenj drugih gozdarskih fakultet. Lastnih izkušenj je bilo malo, zlasti ni bilo lastnih raziskovalnih rezultatov kot podlage za sodobno oblikovan študijski proces. Prva pomembnejša diferenciacija je nastala s postopno izločitvijo in osamosvojitvijo lesarskega študija. Pomembnejše vsebinske spremembe pa so nastale zlasti leta 1976, ko je bil na podlagi obsežnih priprav in spoznavanja izkušenj na nekaterih tujih univerzah izdelan povsem nov študijski program in so bili vključeni novi predmeti. Skupno število predmetov pa je zaradi tega nesorazmerno naraslo. V naslednjih letih se je, v skladu s splošnimi normami za organizacijo univerzitetnega študija, število predmetov postopoma zmanjševalo, prav tako pa tudi skupni obseg pedagoške obremenitve študentov. Omejitve obsega študija so zahtevale tudi spremembo metod pouka, večji poudarek na samostojnem delu študentov in uvajanju študentov v raziskovalno delo. Kljub temu da je včasih kazalo, da je treba spremembe programov opraviti v razmeroma kratkem času in na zahtevo državnih organov, pa je treba vendarle reči, da je bila fakulteta v danih okvirih vedno dovolj samostojna pri oblikovanju programa. Izjema je bil morda le pritisk na uvedbo t. i.

* prof. dr., I. W., univ. dipl. inž. gozd., Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo in obnovljive gozdne vire, Večna pot 83, Ljubljana, SLO

inverznega in stopenjskega študija v začetku šestdesetih let.

V skladu z razvojem stroke doma in po svetu so se dograjevali tako predmetniki kot vsebine posameznih predmetov. Nastajali so novi predmeti, drugi pa so zamrli. Notranje vsebinsko spreminjanje predmetov pa je tako in tako stalen proces.

SedANJI študij gozdarstva smo tako postopoma razvili kot študij sonaravnega gospodarjenja z gozdovi, ki so bistvena sestavina našega življenjskega prostora. Študij je ekološko usmerjen, ekološka prvina pa ima tudi ekonomska in tehnična povezavo. Študij usmerja k sinhronemu povezovanju ekoloških prvin z iskanjem ekološko dopustnih ekonomskih teorij in prakse. Teoretske osnove študija razvijamo od začetka študija in se pri tem naslanjamo na bogato naravovarstveno tradicijo gozdarstva na Slovenskem in na bogato lastno raziskovalno delo. Tako je današnji diplomant univerzitetnega študija usposobljen za ekološko in ekonomsko usklajeno sonaravno gospodarjenje z gozdovi in drugimi obnovljivimi gozdnimi viri in s tem za načrtno ohranjanje naravnega okolja.

V ekološki krizi in večji družbeni občutljivosti na ekološke probleme ter prebujajoči se družbeni skrbi za naravno dediščino in varstvo narave smo videli tudi realne možnosti za širjenje delovnega področja gozdarjev. Zlasti z zadnjo dopolnitvijo študijskega programa leta 1992 smo študij gozdarstva razširili tudi na druge obnovljive naravne vire in prenos bogatih izkušenj sonaravnega dela z gozdom tudi na druge naravne sestavine našega prostora.

Širitev vsebinskih okvirov študija pa ne pomeni zanemarjanja tradicionalnih gozdarskih disciplin. Študijski program še vedno sestavljajo tri skupine predmetov: temeljni naravoslovni in družboslovni predmeti, ki zajemajo okoli 20 % časovnega fonda, aplikativni naravoslovni, družboslovni in tehnični predmeti, ki zajamejo okoli 25 % časovnega fonda, in gozdarski strokovni predmeti, ki zajemajo 55 % časovnega fonda. V programski zasnovi ohranjamo usmeritev, da je treba na univerzitetnem študiju izobraziti univerzalne strokovnjake, za specializacijo pa je čas kasneje, na podiplomskem študiju. Izbirni predmeti v zadnjem letniku študija s področja gospodarjenja s prostoživečimi živalmi, gospodarjenja z obnovljivimi naravnimi viri in urbanega gozdarstva ne pomenijo odstopanja od tega načela in predstavljajo le nastavke za nove dejavnosti gozdarstva.

Dveletni višješolski študij gozdarstva je bil sprva zamišljen kot nadgradnja programa izobraževanja gozdarskih tehnikov. Zato je bil namenjen samo njim. Na podlagi zakona o visokem šolstvu pa je bil višješolski študij odpravljen kot visokošolski študij in namesto njega je bil organiziran triletni visokošolski strokovni študij, ki je predvsem aplikativno naravnian. En semester so študenti tudi na praktičnem usposabljanju v gozdarski operativi.

Čeprav se gozdarska stroka ne razvija tako naglo kot nekatere druge, pa je stalno spremljanje novih spoznanj ter osvežitvev in dograjevanje znanja nujno potrebno. Temu služi sistem podiplomskega izobraževanja, od njegovih formalnih oblik (specialistični, magistrski in doktorski študij) pa do vrste neformalnih oblik (seminarji, delavnice, strokovna potovanja itd.). Magistrski študij poteka že od leta 1966, vendar je njegova učinkovitost premajhna. To se kaže v razmeroma velikem osipu in nesorazmerno dolgi študijski dobi. Magistrski študij je oblikovan kot enotni študij z dvema skupnima obveznima predmetoma in nato veliko izbiro specialnih predmetov glede na kandidatovo ožjo študijsko usmeritev. Oddelek za gozdarstvo organizacijsko vodi tudi interfakultetni študij varstva naravne dediščine, kar je gotovo prispevek tudi pri iskanju nove identitete gozdarstva kot sodobne okoljektivorne in okoljevarstvene discipline in tudi priložnost za uveljavitev gozdarstva v javnosti.

Izredni študij je organiziran le na visokošolski strokovni stopnji. Prevladalo je namreč mnenje, da je štiritletni univerzitetni študij prezahteven za posebne oblike izvajanja in ne bi bil učinkovit. Tudi prvi poskus izrednega višješolskega študija leta 1978 ni bil povsem uspešen. Šele po letu 1992 je izredni višješolski oz. visokošolski strokovni študij dobil nov zagon. K temu je prispevalo veliko število kandidatov iz javne gozdarske službe pa tudi gozdnih gospodarstev, ki so morali v skladu s predpisi o stopnji izobrazbe v javni gozdarski službi pridobiti vsaj višješolsko strokovno izobrazbo. Prve generacije teh študentov so se študija lotile zelo zavzeto, ustvarjeni pa so bili tudi drugi potrebni pogoji, zlasti študijsko gradivo. Izredni visokošolski strokovni študij pa spet postaja vprašljiv. Kandidatov iz gozdarske prakse je malo, na študij pa se prijavljajo pretežno kandidati, ki niso uspeli pri vpisu na redni študij. Nadaljevanje te oblike študija terja ponovno poglobljeno presojo.